

Дамир Каракаш

BLUE MOON

Превод од хрватски јазик
Ленче Тосева

МАКЕДОНИЈА
лиџера
Скопје, 2019
МАКЕДОНИЈА

ПРВ ДЕЛ

- 1 -

Еден мој познаник, исто така *рокабили*, за смртта на својата мајка беше дознал во фризерски салон, до половина истрижен. Јас, пак, за дедовата смрт дознав со четката во коса.

Таман си ја бев измил косата и ги кревав крките пред огледалото, кога засвони телефонот, не престануваше. Тоа беше татко ми: свонеше од пошта, ми кажа за дедо.

Прашав: „Кога е закопот?“

Тој рече: „Дојди утре да ми помогнеш околу закопот.“

Потоа рече: „И немој случајно да ти падне на памет да доаѓаш онаков.“

И јавив на Ели по телефон за дедо, дека утре ќе одам во родниот крај; таа замина вчера кај мајка си, таму ќе биде преку викендот. Потоа се вратив во бањата; стоев некое време пред огледалото, размислував малку за дедо, гледав малку во себе, всушност во кикиришката за која можеше да се каже дека е во полн расцут.

Додека студирав или, подобро кажано, додека не студирав, првото нешто што го правев во студентскиот дом кога ќе станев околу пладне: ќе отидев пред огледалото, ќе ги навлажнев дланките, ќе ја поправав кикиришката.

Потоа ќе се облечев, ќе ја навлечев кожната јакна, уште малку ќе ја поправав кикиришката и ќе заминев во град. Со трамвај директно на Сава: таму на трамвајската станица кај

Студентскиот дом имаше огледало, високо, малку накосено: совршено ми одговараше.

Ќе стоев; кога трамвајот ќе најдеше, јас како божем одев кон трамвајот, а всушност одев кон огледалото. Кога трамвајот ќе замине, се враќав назад и повторно така, како стопати премотана снимка, секојпат одново уживајќи; кога се движев кон огледалото, ми изгледаше како да извирам од некој друг, многу поубав и поинтересен живот.

Го зедев џебното огледалце на Ели, со него на огледалото во бањата ја гледав десната страна на кикиришката, левата, па одзади, па од сите страни: изгледаше моќно, особено во профил. Тоа секако беше една од моите најдобри кикиришки во последно време; имав убедливо најголема кикиришка во градот, сите ми завидуваа на неа: тоа првенствено можев да ѝ го заблагодарам на косата, бујна, црна, на којашто отсекогаш бев горд.

Уште од детство некои жени од моето село знаеја заради мојата коса да ѝ приоѓаат на мајка ми, со љубомора во гласот да ѝ велат: „Не е поштено машко да има таква коса.“

Истиснав уште малку гел, ги протрив дланките, залижав цврсто од секоја страна, потоа уште малку лак за коса, замижав, испрскав; уште малку лак, сето тоа херојски го забетонирав.

Подоцна, отидов да спијам: една помала перница наместив под главата, други две поголеми наместив цврсто од двете страни: ја вкопав главата помеѓу перниците: големата паткина опашка, дарувана од самиот Бог, гордо стрчи кон небото.

Ја облеков кожната јакна *Хајн Герике*, за која со месеци црнчев на градилиштата преку студентскиот сервис, ги обув криперките со парче кожа од леопард, околу вратот врзав црвена марама, го затегнав ременот на панталоните со тока од месинг на којашто се има прекрстени пиштоли, ги замазанив зулуфите чиишто остри рабови ми допираа речиси до аглите на усните.

Ги вметнав слушалките во ушите, го вклучив светлосиниот вокмен од ГДР, набавен една недела на Хрелиќ, се слушна: „*Сѝреј кеѝ сѝраиѝ*.“

Најпосле фрлам уште еднаш поглед на кикиришката и со одмерен чекор тргнувам кон трамвајската станица: но почнува да ме лути ветрот, еден од моите најлоши непријатели. За среќа, не дуваше силно, но кога дојдов до аголот на циновската зграда, најпрвин малку тактички запрев, полака исчекорив на отворениот простор, преминувањето го направив полака за ветрот да не ми ја оштети кикиришката. Тоа беше уште еден проверен метод, покрај оној со трите перници, како да ја зачувам кикиришката.

Се качив во автобусот: луѓето чудно ме погледнуваат: не ми е гајле. Порано тоа ми пречеше, но со годините отпрнав, дури почнав и да уживам во тоа рајата од трамвајот да ме гледа, да се смее, да го вперува прстот во мене како да сум некое ретко животно кое штотуку побегнало од зоолошката градина: имаше во тоа и некој мазохизам.

Во родниот крај на почетокот некои збунето ќе ме загледуваа: а потоа, малку по малку, ќе почнеа да се навикнуваат, ми се потсмеваа, но понекогаш од биртијата и остро ми се закануваа со котек, „да не го срамам родниот крај“. Некои, особено роднините, панично бегаа од мене: верувајќи дека сосема сум одлепил.

Некои од пијаните по улицата не ме ни забележуваа: *ѝанкери* виделе, но *рокабили* никогаш. Изгледа си мислеа дека сум фатаморгана.

Седам на задното седиште; долгите нозе ми се испружени. На матното стакло ги гледам контурите на кикиришката, градот кој останува зад мене, утринските светлини.

Размислувам за дедо, за неговата смрт. Во последно време често велеше: „Кога веќе нема да можам да живеам, тогаш ќе се обесам.“ Како да нè подготвуваше на тој чин.

Единствено малку ме изненади тоа што не се беше обесил, туку се застрелал: од својата М-48; седнал на столчето, ја потпрел цевката од пушката на градите, го притиснал чкрапалото со палецот од ногата.

Кога татко ми ми јави за дедо, рече: „Тоа е единственото паметно што го направил во животот.“ Потоа со лутина во гласот додаде: „Сè ми направи лом по куќа со крв.“

Веднаш се сетив на времето кога како дете ќе легнев во кревет турнат од јак грип. Мама, за болеста што поскоро да ми помине, за да можам со татко ми да работам нешто, зашто тој не го признаваше грипот за болест, на врелите табани со коноп ми врзуваше парчиња студено цвекло. Татко ми секојпат кога ќе поминеше низ дворот ќе ја провлечеше главата низ вратата и налутено ќе довикнеше: „Кој не знае да живее, нека умре.“

Почнав да плачам; го прекрив лицето со дланките и плачев нечујно: пруги од солзи.

Мојот дедо и татко ми постојано се караа поради нешто. Едно време се караа затоа што татко ми прв во селото набави нужник за клечење, ископа септичка јама покрај куќата.

Клозетот беше во надворешниот ходник на куќата, во таканаречениот ганак, а пред нужникот за клечење се седеше на дрвен нужник, всушност на дупка изрежана во форма на срце, па гомната пропаѓаа преку тоа срце и растеа веднаш покрај куќата; понекогаш, од другата страна на срцето, тој купот гомна беше толку голем што со врвот речиси ни го допираше газот.

Најтешко беше лете, кога поради тој клозет смрдеше во целата куќа, а при вршење нужда на газот лакомо навалуваа роеви муви.

Во куќата смрдеше и на шталско ѓубре, заради стоката која беше во просторијата под нас; единствено нè делеше подот од летви покриен со линолеум: но тоа не беше истата смрдеа.

Потоа дедо од протест поради воведувањето на нужникот за клечење реши да сече во шталата. Втората голема кавга изби поради купување на телевизорот: еден од првите во селото.

Мене сè повеќе ми се чинеше дека дедо само бара некоја причина за да се расправа: дека всушност води инает на татко ми кој се однесува како да е глава на куќата, и него, дедо, не го рецка премногу во своите планови.

Инаку, дедо на телевизија убедливо најмногу го мразеше фудбалот: упорно тврдеше дека сето тоа е наместено, дека сите тие се играчки од гума кои трчаат на струја.

Рекламите ги презираше: кога е нешто добро, тогаш тоа не треба да се рекламира, велеше.

Мојата кикиришка, откако првпат се појавив со неа во селото, ја доживуваше сосема нормално. Фризура како фризура, велеше незаинтересирано.

Тоа уште повеќе го зацврсти нашиот сојуз против татко ми, кој најчесто беше таков, дедо да зборува сè најлошо против татко ми, а јас да потврдувам со повремено кимање на главата.

Дедо беше ситен, кривоног, постојано со рацете на грбот. Кога нечија крава ќе влезеше во нашата трева, ќе ја земеше секирата, трчаше по несовесниот млад овчар, ја фрлаше секирата по него: доволно прецизно за метар до два да не го погоди. Сакаше да фрла секира.

Еднаш таа истата секира ја фрли по својата омилена крава која беше влегла на туѓа нива; ја погоди со сечилото во тетивата, во онаа нога која таман требаше во трк да ја повлече по себе; кравата пропадна на таа нога, се истркала, кутрата, како месеста бочва, а тоа значеше дека ќе мора да ја заколеме. Потоа седна покрај неа во шок и плачеше без солзи, целото тело му се тресеше.

Понекогаш ми раскажуваше за својот татко; како дома не го сакале бидејќи ги тепал без причина, па овој еден ден се престорил дека е мртов да види кој ќе заплаче по него: се обесил лажно.

Кога домашните почнале да се веселат, ги отворил очите, слегол од јажето и повторно сите ги истепал.

Ги вадам слушалките од ушите, излегувам од автобусот, тргнувам по кривулестиот пат во планината. На патот сретнувам една баба во црнина со кошара на главата.

„Добар ден“, вела.

Таа се сврте по мене и трипати се прекрсти.

По некое време запирам да се одморам: од дрвјата се откинуваат јаболка, која како паѓа врз покривот од црвени ќерамиди, отскокнува, паѓа на бетонот во дворот, се распукнува и силно замирисува. Се наведнувам, ја провлекувам раката низ железната ограда, земам половина од едно јаболко, јадам и продолжувам понатаму.

Слушам како во далечината залајуваат пци; зад брдото се појавуваат првите калкани на дрвените куќи: моето село е зад двете наредни брда.

Стигнав во мрачното предвечерје; облаците беа црни и ниски: ја притискаа главата.

Се качувам по дрвените, свежо истриени скалила, влегувам полека, го здогледувам татко ми покрај светлината на голата светилка како замислено седи покрај дедовиот одар; кујната беше најголемата просторија во куќата, па тука го беше поставил починатиот дедо.

Кога ме виде, полека стана и без збор го задржа погледот на мојата фризура. Ме погледна директно в очи: ми се чинеше дека можеше да ме заколе со тој поглед.

Надвор светна молња, па уште една, светилката извесно време се колебаше, мижуркаше и угасна.

Потоа татко ми конечно се помрдна во мракот, извлече од креденецот батериска ламба, светна во мене, па во мојата фризура, како сè уште да не може да верува, заврте, всушност затресе со главата. Повторно зачекори до креденецот, извади петролејска ламба, го запали фитилот и го засили: просторијата се заниша во светлината.